

ՆՈՐ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նորը հրապարակել է միշտ, առերից
է այդ մասին համարիչ խոսքեր ընել
Ամեն ոք կը սիրէ նորը. եւ երբ մա-
նաւանդ գեղեցիկ այլ է ան միեւնոյն
ժամանակ, պատկեր կը գտնայ բա-
ցարձակապէս:

Այս ընդհանուր ճշմարտութեան
իր անմիջական հետեւանք կու գայ
այն իրողութիւնը թէ բարերարու-
թիւններն ալ, այնքան գեղեցիկ ի-
րենց մարդասիրական հիմամբը, շատ
աւելի ուժեղ ու շատ աւելի գրաւիչ
կը դառնան, երբ նոր են:

Այս խորհրդածութիւնները ընել
կու տան մեզի բարերարելու այն նոր
ու իսկութեամբ գեղեցիկ կերպը զոր
իր բարեհաճ հոգիին մէջ խոյզարկե-
լով գտած է Էդմանտ Էֆէնտի, իստ-
րիւզանակ այն ձայնը, որուն շատ
բնութիւնը կը պարտին արդէն եւ ու-
րուն երախտապարտ է նաեւ հետե-
ւարար ամբողջ մեր համայնքը:

Թերթերը գրեցին թէ, Էդմանտ
էֆէնտի Բարիզ ժամանած 18 հայ
տղաք որդեգրած է եւ մասնաւոր
տան մը մէջ պիտի հաստատուէ զա-
նոնք, հասուն մտնողք ու զոհասե-
ղէնք պիտի հոգայ եւ մասնաւոր ա-
նոնք իւրաքանչիւրին փափաքին հա-
մայնք մէջ մէկ պիտի կամ
մուսնի ուսանող պիտի ընէ զանոնք:

Բայց իր նորութեանը մէջ չգնէ
է բարերարելու այս կերպը:

Այդ «հրեանք փափաքին համայնք»
արհեստ կամ ուսումը սորվեցնելու
յայտարարութիւնը մասնաւոր պաշ-
տելի է մեզի, որովհետեւ, պէտք
չկայ կարծեմք ըսելու թէ, արհեստի
մը կամ ուսման մը մէջ կարեւոր դի-
մերու համեմատ կարեւոր պայմանն է
փափաքին թելադրած շաւղին հե-
տեւելը:

Աստուծոյ աղքատները հիւանդ աղ-
քատներուն չափ եւ թերեւս անոնցմէ
աւելի խնամով պահելը, զանոնք ա-
րելը, պաշտպանելը, մեծցնելը, զար-
գացնելը, առողջացնելը եւ մտքով ու
մարմնով զարգացնելը կը կազմեն
սկզբունք մը որուն ուղեւոր բարձր,
որքան թափ, որքան ուղիղ ըլլալը
կ'երեւայ ինքնինքն եւ փայլուն յոս-
տակութեամբ, եթէ մասնաւոր ուղ-
ուի նկատի առնել այն ընդհանուր
ու բազմակողմանի օգուտը որ կը
ժայթքէ անկէ, այդ սկզբունքն:

«Մարդիկ» մէջ առջի մէկ օրէն
փառաբանութիւնը եղած է այս գե-
րազնայնապէս առաջ սկզբունքին,
առջի մէկ օրէն ըստած է, ըստած
ու կրկնուած շատ անգամներ, թէ
հիւանդ աղքատը դարմանելու ատեն
պէտք չէ մտնայ առողջ աղքատները
եւ պէտք չէ ձգել որ ասոնք ալ հիւ-
անդանան, ըլլալ իրենց ստանալիք
հիւանդութիւնը բարոյական կամ
մարմնական:

Ու անա մեծ բարերար մը, —մեծ-
ոյ միայն իր դորձերովը ալ եւ իր
հաւեստ պարգևութիւնովը յոխորտ ու
անտանելիօրէն փառասէր բարեհա-
ներու օրինակ կարենալ ըլլալու հա-

«ՄԱՐԴԻԿ» ԹԵՐԹԵՐԸ (17)

ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԵԼԻՆ
ԳԱՐՏՆԻՔԸ

Ա. ՄԱՍ

2.

ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ ԵՏՔԸ

—Օ՛հ, օրերդ Սիլվիանին կընար
մնալ, յարեց ժամ, զարդերը մը չպի-
տի հաղորդել ձեզի:

—Բայց ծառայութեան մը խօսքը
կ'ընէ՞ք:

—Այո՛, բոլոր մը պիտի ուզէի որ
կ'անչլուէր:

—Բոլոր մը, ինչու համար արդ-
եօք, Աստուած իմ Տունին մէջը հիւ-
անդ ուր կայ:

—Ինչի համար էր, Տիկին:
—Ձեզի՛ համար, աղապակեց խոս-

մար, —այսօր իր հիւանդի մէկ մտա-
ծումը կը գործադրէ հաստատելով
այդ կենսական սկզբունքին աղբորու-
թիւնը:

Ստատովանին թող, թող ըսեն հի-
մայ ընդդիմացիները, եթէ կրնան,
թէ հիւանդանոցը մը հաստատուելու կամ
հիւանդանոցի մը նորոգութիւնները
ըրած ըլլալուն համար անուններն
չընդօրէն փորագրուած տեսնելու
մարմալէն, փքուէն բարեկրթներու
գործը ճշմարիտ չէ՞, փքուցած չէ՞, հիւ-
անդ չէ՞ այս երկասարկներ ու պա-
տաններ կը թելու եւ զարգացնելու
ու իրենց փափաքին համայնքն յառա-
ջացնելու նոր ու շաւղի իղձին քով:

Իսկ թէ ինչու կը չեն տեսնէ գեղեց-
կութեանը վրայ այդ «իրենց փափա-
քն համայնքն» բանաձեւին, ահա-
տակի:

Որովհետեւ, մէկ խօսքով, նորու-
թիւնը ատոր մէջ կը կայանայ ա-
մենէն աւելի:
Շատեր, շատ մը հարուստներ, ու
որոնք բարերարութիւն ընելու փափաքը
կ'ունենան իրենց արդի մէջ, հոսկէ
կ'ստանան անոնց տղաք հաւաքելով
երբեմն կը դնեն զանազան վարժա-
րաններու մէջ զանոնք կը թելու հա-
մար, բայց պարագաներու մեծամաս-
նութեան մէջ, անանկ կը պատահի որ,
«բարերար մեծն աղան» կը պահանջէ
որպէսզի բարերարելու հետեւի բա-
րերարին ուղեւոր ուսմանը կամ
արհեստի:

Ահաւասիկ այս ալ բարերարու-
թիւն մըն է, բայց բարերարութիւն
մը որ դժբաղդարար շատ անդամներ
կ'ունենայ եւ ասորով ինչու:

Կարելի է միթէ տղայ մը կամ
պատանի մը իրթիւ ու դատարարա-
կէլ յառաջացնել չափով մը մէջի ու
կրնան ընկալել յարուստ շուրի մը Չա-
փաղանց սուր իմացականութիւնով
ու մասնաւորական շատ մեծ յատկու-
թիւններով օժտուած տղաք համար
կրնայ ըլլալ որ յաջողութիւնը ան-
խառնափափ ըլլալ միշտ, ուսմանը
մ'եւ է ճիշդին, արհեստին կամ ար-
եստանին մէջ: Բայց սովորական չեն
այդ կարգի բազմակողմանի կարողու-
թիւնները, ասոնք յաճախապէս ըստ
ուսմանին մէջ: Բայց սովորական չեն
այդ կարգի բազմակողմանի կարողու-
թիւնները, ասոնք յաճախապէս ըստ
ուսմանին մէջ: Բայց սովորական չեն
այդ կարգի բազմակողմանի կարողու-
թիւնները, ասոնք յաճախապէս ըստ
ուսմանին մէջ:

Ու անա՛ միեւնոյն բանն է որ
կ'ընէ Էդմանտ Էֆէնտի:
Էդմանտ Էֆէնտի, կը խորհի թէ տղաք
ընդհանուր առմամբ այն ատեն միայն
բազմապիսի կատարելութիւններու,
բազմապիսի գիթերու կը հասնին,
երբ իրենց արդիւնքն է իրենց բնական
յատկութիւններուն ու յարմարութեան
համեմատ շարժին այս կամ այն ար-
եստանը, այս կամ այն ուսմանը
կամ գիտութիւնը, վերջապէս այս
կամ այն սպարելիքն պատրաստուե-

լու շա՛տ դժուարին, շատ կոճառոտ
հարցը լուծելու ատեն:

Այս բազմապիսի պատճառներուն
համար իսկ կրկին ու կրկին շնորհա-
ւորելի է Էդմանտ Էֆէնտի, եւ իրաւուն-
քը ունի աղու որ ուղի գործ մը կա-
տարած ըլլալու պարծանքը զգալու
իր հոգիին խորին:

ԲԱՐՍԵՂ ԵՆԱՊԱՅ

Յ. Գ.—Այսօրուածը զրուած էր
արդէն երբ խնայանք թէ Պատուելի
Թուանայեան անուն մարդ մը որ Էդ-
մանտ Էֆէնտի Էդմանտ Էֆէնտի, Էդ-
մանտ Էֆէնտի չի վերցնել, Էդ-
մանտ Էֆէնտի որ ըլլալու է այդ
պատուելին որ մեծանորի վերածնել
կ'ուզէ աղքատ տղաք բարերարելու
սովորութիւնը Ասոր, այդ պատուե-
լին զէմ միակ բան մը կարելի է
ընել, — ցուրտ հեղեղները մը ինչ-
նաեան է Էֆէնտի կողմէ, ու ոչ տղաքը
տալ, ոչ ալ պահանջուած զրաւելու
Արդէն ինչ ըսել է կատարուած
աղու որ բարերարութեան մը փոխա-
րէն բարերարին ելլել զրամ ալ ու-
ղի:

Կամ յիմար մըն է ատ մարդը, ինչ-
պէս ըսի, կամ չափազանց . . . խե-
ւոցի մը:

ՇՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԵՌԱՅԵՆ ԽԵՂԻՐԸ

«Մարդիկ» 519 թիւով Յակոբ Էֆ-
ֆանդեան, արդէն շատ զորաւոր
փառաբանով պատկերացուցած էր իւր-
դիր, միեւնոյն ժամանակ ըսելով թէ
«Այո՛, պէտք է լուսարանը տղաքը
սեռական խորհրդներու մասին»:

Մարդը մտք մնացած այդ կէտին վրայ-
եւ վերջապէս ալ ճարտ հասած ինք-
նիրմով գործին մէջէն ելլելու ջան-
քով մը, պիտի ստիպուի իր իսկ ձեռ-
քով ուսումնասիրութիւններ ընել եւ,
որովհետեւ արդիւնք մը ձեռք բերել
զժուար պիտի ըլլայ, ալ անկէ վերջ
պիտի ստիպուի իրեն բան գործ ընել
այդ ուսումնասիրութիւնը, մինչեւ որ
ծնողը կամ դատարարը չ'ըմարեն
թէ տղան բան մը կ'ըլլայ օրէ օր:
Թերեւս ալ անկէ վերջ բանը մը ու
սեղու բարեհաճութիւնը ունենան
տղան. բայց ցաւալին սա պիտի ըլ-
լայ որ տղան վրայ մտիկ ընելու
սիրտ, փափաք եւ ոյժ չ'առ թիւ պի-
տի տեսնել:

Որհնող ծնողը մը սակայն անկա-
րելի է որ իր որդւոյն սպասանող
վտանգը հետաքննելու քաջութիւնը
չունենայ: Պէտք է ճիշդ ժամանակին
զղարկել տղաք, որպէս իր քաջին
զիպուածին անձնատուր չ'ըլլան:
Սորի կատարելութիւնը հնչողարու-
թեամբ մը մասնաւոր ընելու, եւք ա-
նոնք առկա զանազան վիճի, ու ա-
մէն անգամ որ առիթը ներկայանայ
այնոյժ ու հոգածու գիտակցութեամբ
մը հետեւելու եւք տղան շարժուի:
Ի հարկին կրկին ու կրկին յիշեցնե-
լու համար իրենց պարտականու-
թիւնը:

Ուրեմն ո՛վ որ դաւանէ մը կը մեծ-
ցնէ, թող սորվեցնէ անոր տարիքին
չափով, ընտելեան զաւարթիք:
Բայց՝
1. Տղան ո՛ր տարիքին մէջ ա-
ւելի յարմարութիւն կայ լուսարա-
նելու:
2. Ո՛վ պէտք է ստանձնէ այս պաշ-
տոնը:
3. Գաւառներու մէջ ընդհանրա-
պէս աւելի ուշ, իսկ քաղաքներու
մէջ խիստ կանուխէ կ'ընտրուի տղան
գիտակցութիւնը: Ամէն պարագայի
մէջ ջանալու եւք ճիշդ վայրկեանին
գոհացում տալ, Անոր խիստ փոքրիկ
հասակը արդէն ընդունակ չ'ըլլալու մեր
բացառութիւնները մարմնով, հե-
տեւարար տեղին, ասորիքին ու տղու
հարցումներին կ'ընտրուի, ասորիքին օգ-
տուի ու տեղին վրայ մարելու է
կարգը, որ քիչ ատենէն բանկէլու
նշաններ ցոյց կրնայ տալ:

Միկին հայու ո՛ր տարիքին տարիքին
սկսելով տղան իրազեկան ու հետա-
գոտի կարողութիւնները կը զորգա-
նան իր մէջ. կը սկսի կամայ կամայ
արթննալ սեռերու ճանաչողութիւնը,
ու կը համարի թէ արու եւ էգ ըս-
ուած բան մը կայ: Այս միջոցին
տղան իր մասնաւոր փափաքները ա-
ռաջ քննելու ճիշդ մը կ'ընէ: Ահա այս
է կարծեմ իրազեկան ու ատալ-
նորդելու ճիշդ ժամանակը: Այս ժա-
մանակաշրջանին է որ տղան ապա-
գայ կատարել մարդկութեան պիտի
պատրաստուի, թող ինչպան ծնողները
կ'ընէ այս շրջանին, իրենց քաջու-
թեամբ կրցած են բնութեան զաւա-
նիքը լուսարանել իրենց զաւակին:

Շատ թերի լուսարանելութեամբ է
որ մեր երիտասարդներուն մեծագոյն
մասը — մասնաւոր Պոլսոյ մէջ — իրենց
կը ցուցնէ՛ր աւ ու ան անկեւոր ջըր-
ուած կատարել, եւ ետեւաններ,
վրձներ, անկանոնութիւն մը՝ որ
բոլորովին հակապատկեր մը կը ներ-
կայացնէր առաջին սենեակին մէջ
սիրող սաքարութեան:

Այս հակադրութիւնը շատ դիւրա-
կը բացատրուի: Նշմանենալով ա-
մէն որ խնամով կը շտկուէր Մատամ
Մատին կ'ընէ, մինչդեռ ժամ չէր
թողնող որ ո՛ր եւ է մէկ անկէ իր
աշխատանքին մէջ, որուն բանալին
իր քով կը պահէր:

Ինչպէս որ ըսած էր վարը Տիկին
Մատին, երիտասարդը վեր կ'ընէր
պէս համոզեցու եւ անկողին ինկաւ,
ու, երազուն նայուածքով մը, բոլի-
կին զարտեան սպասեց:

—Ներքէ էր, կը մտածէր, այս
նոր լուրջը հաստատէ աշխատութիւնս,
զոր . . . չունիմ, ատէ՛ք զատ ուրիշ
բան չ'ունի ուրիշ:

Գալով աշխատանքին, անկա-
ղաւթն ստակային անկանոնութիւն մը

կ'ընէր մեծ մնացած այդ կէտին վրայ-
եւ վերջապէս ալ ճարտ հասած ինք-
նիրմով գործին մէջէն ելլելու ջան-
քով մը, պիտի ստիպուի իր իսկ ձեռ-
քով ուսումնասիրութիւններ ընել եւ,
որովհետեւ արդիւնք մը ձեռք բերել
զժուար պիտի ըլլայ, ալ անկէ վերջ
պիտի ստիպուի իրեն բան գործ ընել
այդ ուսումնասիրութիւնը, մինչեւ որ
ծնողը կամ դատարարը չ'ըմարեն
թէ տղան բան մը կ'ըլլայ օրէ օր:
Թերեւս ալ անկէ վերջ բանը մը ու
սեղու բարեհաճութիւնը ունենան
տղան. բայց ցաւալին սա պիտի ըլ-
լայ որ տղան վրայ մտիկ ընելու
սիրտ, փափաք եւ ոյժ չ'առ թիւ պի-
տի տեսնել:

Որհնող ծնողը մը սակայն անկա-
րելի է որ իր որդւոյն սպասանող
վտանգը հետաքննելու քաջութիւնը
չունենայ: Պէտք է ճիշդ ժամանակին
զղարկել տղաք, որպէս իր քաջին
զիպուածին անձնատուր չ'ըլլան:
Սորի կատարելութիւնը հնչողարու-
թեամբ մը մասնաւոր ընելու, եւք ա-
նոնք առկա զանազան վիճի, ու ա-
մէն անգամ որ առիթը ներկայանայ
այնոյժ ու հոգածու գիտակցութեամբ
մը հետեւելու եւք տղան շարժուի:
Ի հարկին կրկին ու կրկին յիշեցնե-
լու համար իրենց պարտականու-
թիւնը:

Ուրեմն ո՛վ որ դաւանէ մը կը մեծ-
ցնէ, թող սորվեցնէ անոր տարիքին
չափով, ընտելեան զաւարթիք:
Բայց՝
1. Տղան ո՛ր տարիքին մէջ ա-
ւելի յարմարութիւն կայ լուսարա-
նելու:
2. Ո՛վ պէտք է ստանձնէ այս պաշ-
տոնը:
3. Գաւառներու մէջ ընդհանրա-
պէս աւելի ուշ, իսկ քաղաքներու
մէջ խիստ կանուխէ կ'ընտրուի տղան
գիտակցութիւնը: Ամէն պարագայի
մէջ ջանալու եւք ճիշդ վայրկեանին
գոհացում տալ, Անոր խիստ փոքրիկ
հասակը արդէն ընդունակ չ'ըլլալու մեր
բացառութիւնները մարմնով, հե-
տեւարար տեղին, ասորիքին ու տղու
հարցումներին կ'ընտրուի, ասորիքին օգ-
տուի ու տեղին վրայ մարելու է
կարգը, որ քիչ ատենէն բանկէլու
նշաններ ցոյց կրնայ տալ:

Միկին հայու ո՛ր տարիքին տարիքին
սկսելով տղան իրազեկան ու հետա-
գոտի կարողութիւնները կը զորգա-
նան իր մէջ. կը սկսի կամայ կամայ
արթննալ սեռերու ճանաչողութիւնը,
ու կը համարի թէ արու եւ էգ ըս-
ուած բան մը կայ: Այս միջոցին
տղան իր մասնաւոր փափաքները ա-
ռաջ քննելու ճիշդ մը կ'ընէ: Ահա այս
է կարծեմ իրազեկան ու ատալ-
նորդելու ճիշդ ժամանակը: Այս ժա-
մանակաշրջանին է որ տղան ապա-
գայ կատարել մարդկութեան պիտի
պատրաստուի, թող ինչպան ծնողները
կ'ընէ այս շրջանին, իրենց քաջու-
թեամբ կրցած են բնութեան զաւա-
նիքը լուսարանել իրենց զաւակին:

Շատ թերի լուսարանելութեամբ է
որ մեր երիտասարդներուն մեծագոյն
մասը — մասնաւոր Պոլսոյ մէջ — իրենց
կը ցուցնէ՛ր աւ ու ան անկեւոր ջըր-
ուած կատարել, եւ ետեւաններ,
վրձներ, անկանոնութիւն մը՝ որ
բոլորովին հակապատկեր մը կը ներ-
կայացնէր առաջին սենեակին մէջ
սիրող սաքարութեան:

Այս հակադրութիւնը շատ դիւրա-
կը բացատրուի: Նշմանենալով ա-
մէն որ խնամով կը շտկուէր Մատամ
Մատին կ'ընէ, մինչդեռ ժամ չէր
թողնող որ ո՛ր եւ է մէկ անկէ իր
աշխատանքին մէջ, որուն բանալին
իր քով կը պահէր:

Ինչպէս որ ըսած էր վարը Տիկին
Մատին, երիտասարդը վեր կ'ընէր
պէս համոզեցու եւ անկողին ինկաւ,
ու, երազուն նայուածքով մը, բոլի-
կին զարտեան սպասեց:

—Ներքէ էր, կը մտածէր, այս
նոր լուրջը հաստատէ աշխատութիւնս,
զոր . . . չունիմ, ատէ՛ք զատ ուրիշ
բան չ'ունի ուրիշ:

Գալով աշխատանքին, անկա-
ղաւթն ստակային անկանոնութիւն մը

“ԾԱՂԻԿ”Ի ԿՈՂՄԷ

ՏԱՐԵԳԼԻՈՅ ԱՌԹԻԻ

ԶԱՅԵՆԾ ՆՈՒՅԵՐ ՄԵ

ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ

1. Անոնք, որոնք ներկայ ամսուան ընթացքին «Ծաղիկ»-ի բա-
ժանոց կ'աւանդուին:
2. Անոնք, որոնք արդէն բաժանոց ըլլալով, իրենց արեւկան
բաժանոցագինը ամբողջովին վճարած են:
3. Տարեկան կամ վեցամսեայ բոլոր հին բաժանոցներէն ա-
նոնք, որոնք այսօրու ընդհանր 31 դէպք. 1902 կը վճարեն իրենց
քերթին ունեցած պարտքերը:

Գործակալներու միջոցաւ «Ծաղիկ» ստացողներն ալ իրաւունք կ'ունենան
նուիր ընդունելու երբ հաստատեն որ տարեկան անոնք գործակալին
ամբողջովին վճարած են իրենց պարտքը, եւ կամ քի. ներկայ դէպ-
քով տեւիք ամսուան միջոցին բաժանոց գրուած են:

Յ. Գ.—Ներկայ գեղեցիկներ ամսուան ետեւանայ բաժանոցը չ'ընդունուի
ՄԱՂԻԿԻ բաժանոցը գրուողները իրենց բաժանոցին պէտք է կանխիկ վճարեն

Նկարագիրը կազմելու ոյժ չ'են կրցած
ուսանողքները անգամ, կրնան ճար
մը խորհիլ, երբ հասնան թէ խնդրը
իրենց զաւակին առողջութեան վրայ է:
Կը բաւէ որ գաւառական կողմէ
զեկուցուի ամէն ծնողքի թէ «տղուն
տարիքը կը պահանջէ որ բնութեան
սա շարժարեւը հաղորդուի ստիպողա-
բար»: Միեւնոյն ժամանակ սակայն
դատարան պէտք է տեղեկանայ ծը-
նողներէն թէ, «իրենց զաւակը սե-
ռային խնդիրներու մէջ ո՛ր աստի-
ճան լուսարանած են», եւ թէ տղան
տարիքը կը բաւէ այդքանին: Ինչ-
պէս ըսի, ամէնէն անուս ծնողներն
անգամ կրնան բան մը մտածել այս
մասին, հոգ չ

